

N:o 69.

Ank. till Riksd. kansli den 14 maj 1908, kl. 5 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckta motioner med förslag till lag
angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i
Norrländ och Dalarne.*

Lagutskottet har till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herrar *Carl Lindhagen, Ad. Wiklund, G. Kronlund* och *J. Bromée*, med hvilka instämt herrar *Alfr. Jonsson, J. Andersson* Baggböle, *C. J. Öberg, Oswald Emthén, Karl Karlsson* Mo, *A. A. Eriksson, S. H. Kvarnzelius, P. Hörnstén, E. Sundin, C. G. Sædén, Linus Lund, ström, L. J. Carlsson, A. J. Hagström, Halvar Eriksson, Rob. Karlsson, Fr. Berglund, Joh. Er. Nordin, Joh. Johansson* i Kälkebo, *S. J. Enander, Karl M. Lindh, M. Sundström, Johan Ericsson, Ol. Olsson* i See-*J. Hellgren, Joh. Nydal, Bernh. Eriksson* och *Joh. Ström*, afgifven, till utskottet hänvisad motion, n:o 206, med förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrländ och Dalarne .

äfvensom en inom samma kammare af herr *T. Zetterstrand* i anledning af denna motion afgifven, jämväl till utskottet hänvisad motion, n:o 328.

Herr Lind-
hagens m. fl.
motion.

Herr Lindhagens m. fl. motion är af följande lydelse:

»Vid förra riksdagen framlades af Kungl. Maj:t förslag till lagar rörande arrende af och vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne. Förslagen voro till sitt hufvudsakliga innehåll hämtade från Norrlands-kommitténs betänkande, i hvilket dylika lagar utgjorde ett led i en kedja af förslag.

Uti Riksdagen väcktes åtskilliga motioner, syftande att å ena sidan göra lagarne effektivare och å andra sidan minska deras verksamhet. Lagutskottet stod afgjort på de senare motionärernas sida. Men Första Kammaren gick ändå längre åt samma håll. Den förkastade alldeles vanhäfdslagen samt förtunnade ytterligare lagutskottets magra hemställen om arrendelagen. Ett sammanjämningsförslag i den senare frågan misslyckades, och så föll hela saken för den gången.

Uti trontalet vid detta års riksdag förebådas ett nytt förslag till arrendelag, men ingenting mera. Af det till högsta domstolen remitterade förslaget kan man inhämta, att den tillämnade propositionen är afsedd att i arrende frågan intaga i hufvudsak Första Kammarens förenämnda ståndpunkt. Förslaget är ytterligt svagt, och detta erkännes äfven ohöljdt i den motivering, hvarmed på samma gång något förslag till vanhäfdslag förklaras icke komma att framläggas. Det torde icke kunna förnekas, heter det, att det måhända mest talande skälet för en vanhäfdslag för Norrland och Dalarne eller de verkningar den speciella arrendelagens tillämpning kan antagas medföra, betydligt förlorar i styrka, därest arrendelagen erhåller det från de allmänna arrendebestämmelserna mindre afvikande innehåll som nu förordats. I allt fall, tillägger regeringen, kan det ej vara tillrådligt att upptaga en lagstiftning, om hvilken meningarne visat sig vara mycket delade. Skulle det åter visa sig, att arrendelagen äfven i sin modererade form i afsevärd mån medför olägenheter af antydd art eller skulle eljest särskilda bestämmelser till förhindrande af vanhäfd komma att anses af förhållandena påkallade, lär ett ingripande från lagstiftningens sida icke uteblifva.

Man kan inför dylika uttalanden verkligen fråga sig, hvad det tjänar till att tillsätta arbetsamma och dyrbara kommittéer, när vederbörande icke det minsta låtsas om hvarken deras verkliga uppgift eller den utredning de åstadkommit och hufvudmotiven i deras förslag. Norrlandskommitténs undersökning, vitsordad på mångahanda sätt af den allmänna meningen bland befolkningen, ådagalägger med den tydlighet, som öfver hufvud taget kan åstadkommas, att en vanhäfdslag just för närvarande är af förhållandena påkallad. Svårt är att förstå, huru verkligheten skall se ut, för att enligt regeringens mening tiden skall

vara inne för ett ingripande. Det måste vara den stora förintelsen, landet affolkadt, skogarne uthuggna och odlingen nedlagd. Men det ligger nog något sant i alla fall under en dylik ståndpunkt. Ty när det gäller att rädda folk och jord från utsugning, uteblir mycket riktigt allt verkligt ingripande från svensk lagstiftning ända till dess, att olyckan är fullbordad, det vill säga, ingenting mer finnes att taga.

Med andra ord: med det ofvannämnda regeringsprogrammet kan man säga, att norrlandsfrågan är afskrifven från vidare allvarlig förhandling tills vidare. Kommitténs förslag om expropriation m. m. har man ännu icke snuddat vid ens med sina tankar.

Emellertid hemställa vi, att Riksdagen ville för sin del antaga följande

L a g

angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne.

För Kopparbergs, Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förordnas som följer:

1 §.

Finnes å fastighet på landet, tillhörig bolag eller förening för ekonomisk verksamhet, åker och äng af den omfattning, att själfständigt jordbruk därå kan idkas, må jordbruket och de för detsamma nödiga byggnader ej vanvårdas.

Lag samma vare i fråga om fastighet å landet, tillhörig enskild person, som ej å fastigheten har sitt bo och hemvist samt uppenbarligen besitter den hufvudsakligen för att tillgodogöra sig skogsafkastningen.

Vanvård enligt denna lag skall anses föreligga, om jordbruket och byggnaderna äro i sämre tillstånd än det, hvori de uti bondehand varande jordbrukslägenheterna i orten i allmänhet befinna sig. Såsom vanvård skall ock anses, därest å hemman, som uppkommit af nybygge, icke finnas inägor till vidd och godhet motsvarande, hvad i sådant afseende är i skatteomföringsinstrumentet upptaget. Hvad sålunda stadgats, gälle dock ej för det fall, att efter noggrann undersökning befinnes, det jordmänen å en upptagen odling ej äger det odlingsvärde, eller, där är fråga om nybyggarhemman som nyss sagts, detta ej någonstädes innehåller odlingslägenheter till angifven omfattning af den beskaffenhet, att jorden kan med fördel brukas ens af någon, som saknar andra utvägar till försörjning.

2 §.

Uppsikt öfver att fastighet ej så vanvårdas, som i 1 § förmäles, tillkommer särskild af Konungen för hvarje län tillsatt kommission, benämnd jordbrukskommission och bestående af ordförande och två ledamöter, hvilka samtliga utses för en tid af tre år.

Jordbrukskommission har att vid fullgörande af sin uppgift ställa sig till efterrättelse det reglemente, som Kungl. Maj:t, efter kommissionens förslag samt landstingets och hushållningssällskapets förvaltningsutskotts hörande, fastställer.

För att medverka vid utförandet af kommissionens uppgift må inom kommun, som sådant önskar, tillsättas en jordbrukskommitté af minst tre högst fem personer, hvilka utses för en tid af tre år. Valet äger rum i den ordning, som för utseende af gode män vid landtmäteriförrättningar är stadgad, och skall, där hinder därför icke möter, förrättas vid ordinarie kommunalstämman i december.

3 §.

Där på grund af inkommen anmälan eller eljest kommissionen finner skälig anledning antaga, att jordbruk, i strid mot bestämmelserna i 1 §, är utsatt för vanvård, äger kommissionen att till företagande af syn å fastigheten förordna tre gode män, hvilka utses bland dem, som i orten äro valde till nämndemän eller till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning. Till syneman må ock, där så finnes lämpligt, väljas landtbruksingenjör, länsagronom eller jordbrukskonsulent.

De sålunda utsedde synemännen skola å stället undersöka förhållandet och däröfver till kommissionen afgifva redogörelse jämte förslag till de åtgärder, som för vanhäfdens afhjälpande må finnas nödiga.

4 §.

Finner kommissionen efter öfvervägande af synemännens utlåtande, att fastighet i strid mot denna lag vanvårdats, söke kommissionen med ägaren träffa skriftlig öfverenskommelse, hvarigenom denne åtager sig att inom viss tid, högst fyra år, vidtaga erforderliga åtgärder till vanhäfdens afhjälpande.

Kan ej sådan öfverenskommelse träffas, äger kommissionen att vid domstol i den ort, där jorden ligger, anhängiggöra och utföra talan mot jordägaren.

5 §.

Har jämlikt 4 § talan blifvit till domstol instämd, äger domstolen föreskrifva de åtgärder, som erfordras för vanhäfdens afhjälpande, samt förelägga ägaren viss skälig tid, dock ej öfver fyra år, inom hvilken samma åtgärder skola vara vidtagna.

6 §.

Eftersätter jordägare hvad han enligt 4 § åtagit sig eller enligt 5 § förklarats skyldig utföra, böte minst två hundra, högst två tusen kronor.

7 §.

Har, efter det åtagande enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § skett, fastigheten genom köp, byte eller gäfvä öfvergått till ny ägare, svare likväl den förre ägaren för åtagandets eller föreläggandets fullgörande, där ej med jordbrukskommissionens medgifvande ansvarigheten af nye ägaren öfvertagits.

8 §.

Anser jordbrukskommissionen, att tillämpning af den i 6 § stadgade bötespåföljd bör äga rum, uppdrage åt allmän åklagare att utföra åtalet. Dylikt åtal må af allmän åklagare anhängiggöras jämväl utan dylikt uppdrag. I sammanhang med åtalet skall jämväl framställas yrkande om det nya föreläggande i afseende å vanhäfdens afhjälpande, som med afseende å fastighetens tillstånd vid tillfället må finnas befogadt.

9 §.

Af böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla tre fjärdedelar kronan och en fjärdedel åklagaren. Böter, som nu sagts, må, i händelse af bristande tillgång till deras gäldande, ej till frihetsstraff förvandlas.

10 §.

För syneförrättning njute synemännen ersättning enligt hvad särskildt stadgas.

Har öfverenskommelse enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § ägt rum, vare jordägaren skyldig gälda kostnaden för den i ärendet enligt 3 § förrättade syn.

11 §.

Mål, som enligt denna lag vid domstol anhängiggöres, skall behandlas i den för brottmål stadgade ordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1908; dock att lagen ej må tillämpas med afseende å fastighet, som genom aftal, träffadt före nämnda dag, är till annan upplåten med nyttjanderätt på sådana villkor, att brukaren icke i händelse af fastighetens vanvårdande kan från nyttjanderätten skiljas.»

Herr Zetterstrands motion.

Herr *Zetterstrand* har i sin motion yrkat, att den föreslagna lagen måtte erhålla den lydelse, som här nedan under utskottets hemställan omförmäles.

Utskottets yttrande.

Då förslaget till lag om arrende af viss jord å landet i Norrland och Dalarne, hvaröfver utskottet äfven denna dag afgifver utlåtande, den 28 februari 1908 anmäldes i statsrådet, uttalade statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, med hvilken hans excellens herr ministern för utrikes ärendena och statsrådet Roos instämde, följande från föredraganden och öfriga statsråd afvikande mening: »De skäl, som föranledde Kungl. Maj:t att för sistlidne Riksdag framlägga förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å jordbruk i Norrland och Dalarne, kvarstå enligt mitt förmenande i all hufvudsak oförändrade. Det föredragna förslaget till arrendelag borde således äfven nu åtföljas af förslag till vanhäfdslag. Båda dessa af den så kallade Norrlands-

kommittén föreslagna lagar hafva i grunden samma syfte; jordbrukets vidmakthållande och utveckling äfven å den i trävaruindustriens ägo varande jorden. Skall detta ernås, torde emellertid en lagstiftning emot vanhäfd vara ett nödvändigt komplement till arrendelagen. Jag har därför ansett, att dessa båda frågor borde på en gång vinna en lösning och att förslag till vanhäfd- och arrendelag sålunda samtidigt bort ånyo för Riksdagen framläggas.» — Hvad nämnda statsråd sålunda yttrat om sambandet mellan den tillämnade arrendelagen och det nu förevarande lagförslaget kan utskottet icke annat än biträda. Ändamålet med den af Norrlandskommittén föreslagna vanhäfdslagen afsågs vara att hindra jordbrukets förfall och befarade totala nedläggelse å de i trävaruindustriens besittning redan varande hemman i Norrland. Denna fara har med skäl framhållits såsom väsentligen större, i den mån lagstiftningen i öfrigt iklädde trävaruindustrien nya förpliktelser, låt vara att de verkliga olägenheterna för industrien af dessa förpliktelser ej obetydligt öfverdrifvits. Beträffande i öfrigt behofvet af en lagstiftning i detta ämne, hvilket behof erkändes äfven af de reservanter inom kommittén, som i fråga om det närmare innehållet af den nu ifrågasatta lagen ej delade majoritetens mening, anser utskottet det tillräckligt att hänvisa till Norrlandskommitténs utredning, särskildt svaren å det af kommittén utsända frågeformuläret n:o 8 (jfr n:ris 5, 6, 7, 9, 10 och 12): »Har i allmänhet jordbruket (jordens skötsel och afkastning samt kreatursstocken) gått tillbaka å bolagens arrendehemman, sedan de kommit ur den jordbrukande befolkningens ägo?» (Kommittébetänkandet: band. 3 sid. 349 och följande.) På förefintligheten af ett dylikt behof grundades äfven nästlidet års kungl. proposition med förslag i det föreliggande ämnet.

Hvad därefter angår innehållet af den ifrågasatta lagen, har utskottet ansett sig böra i allo ansluta sig till den af herr Zetterstrand afgifna motionen, som, med afvikelse endast beträffande den föreslagna 6 §, öfverensstämmer med lagutskottets förslag vid 1907 års riksdag.

I fråga om lagförslagens detaljer får utskottet anföra följande.

Beträffande lagens giltighetsområde har utskottet ansett, att öfverensstämmelse i detta afseende bör råda mellan densamma samt lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 äfvensom den ifrågasatta lagen om arrende af viss jord å landet i Norrland och Dalarne.

1 §.

I det förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å jordbruk i Norrland och Dalarne, som af Kungl. Maj:t förelades nästlidet års riksdag, skulle all i enskild ägo varande jord å landet i dessa landsdelar underkastas lagens bestämmelser. Laguskottet anslöt sig emellertid beträffande denna del af förslaget till den mening, som omfattades af Norrlandskommitténs majoritet och som, enligt hvad utskottet jämväl nu håller före, med rätta fasthållits äfven i de nu ifrågavarande motionerna, nämligen att lagen endast skulle afse trävaruindustriens hemman. Kommitténs uppgift afsåg att råda bot för jordbrukets trångmål, särskildt i följd af bolagens jordförvärf. Vanhäfdslagen har därför föreslagits endast som ett komplement till arrendelagen, hvilken afser allenast nyss berörda hemman, samt är grundad på det, enligt hvad utskottet ofvan (sid. 7) framhållit, utredda förhållandet, att jordbruket i allmänhet gått tillbaka å dessa hemman, sedan de kommit ur den jordbrukande befolkningens ägo. Kommittén framhöll i detta hänseende vidare, att förslaget endast borde afse den vanvård, hvilken syntes innebära ett medvetet åsidosättande af jordbruket, därför att jordägaren icke hade någon lust att vara jordbrukare utan fått sina intressen riktade åt annat håll.

Herr Lindhagen och medmotionärer hafva i öfrigt beträffande denna § påyrkat en formulering i syfte att lagen ej må begränsas att gälla blott högre grad af vanvård. Det heter nämligen i 1 § af dessa motionärers förslag:

'Finnes — — — må jordbruket och de för detsamma nödiga byggnader ej vanvårdas. Samma lag — — — skogsafkastningen.

Vanvård enligt denna lag skall anses föreligga, om jordbruket och byggnaderna äro i sämre tillstånd än det, hvori de uti bondehand varande jordbrukslägenheterna i orten i allmänhet befinna sig. Såsom vanvård skall ock anses, därest å hemman, som uppkommit af nybygge, icke finnas inägor till vidd och godhet motsvarande, hvad i sådant afseende är i skatteomföringsinstrumentet upptaget. Hvad sålunda stadgats, gälle dock ej för det fall, att efter noggrann undersökning befinnes, det jordmånen å en upptagen odling ej äger det odlingsvärde, eller, där är fråga om nybyggarhemman som nyss sagts, detta ej någonstades innehåller odlingslägenheter till angifven omfattning af den beskaffenhet, att jorden kan med fördel brukas ens af någon, som saknar andra utvägar till försörjning.'

Samma yrkande, som på sin tid framfördes af reservanter inom Norrlandskommittén, framställdes af herr Lindhagen m. fl. äfven i en vid nästlidet års riksdag i detta ämne afgifven motion. Lagutskottet fann emellertid ej anledning att härutinnan gå utöfver Kungl. Maj:ts förslag, som öfverensstämde med det, som afgifvits af Norrlandskommitténs majoritet. Sistnämnda förslag har med hänsyn till lagens syfte fortfarande synt utskottet lämpligast.

2 §.

Herr Lindhagen har beträffande denna § yrkat, att för medverkande vid utförande af den uppgift, som enligt §:n tillkomme den däri omförmälda jordbrukskommissionen, måtte inom kommun, som sådant önskar, tillsättas en jordbrukskommitté af minst tre, högst fem personer. Dylika sockenkommittéer hade af Norrlandskommittén för annat ändamål föreslagits, och såsom en uppgift fått sig af kommittén pålagda äfven den här åsyftade verksamheten. Lagutskottet vid 1907 års riksdag ansåg emellertid icke, att dessa kommittéer borde tillsättas ensamt för den här förevarande uppgiften. Lagutskottet framhöll äfven, att det i allt fall syntes vara skäl att i detta afseende något afvakta tiden. Om det visade sig, att kommissionerna ej ensamma kunde fylla sina uppgifter, kunde de på ett eller annat sätt kompletteras. Utskottet anser sig böra vidhålla denna ståndpunkt.

6 §.

Beträffande de i denna § af motionärernas förslag upptagna bötesbelopp, hvilka äro desamma, som af Norrlandskommittén ifrågasatts och förra året jämväl af Kungl. Maj:t föreslagits, anförde kommittén, att desamma kunde förefalla tämligen höga, men syntes vara alldeles nödvändiga, om man skulle kunna hysa någon förhoppning om, att de skulle vara verksamma. Utskottet har af detta skäl ansett sig böra biträda motionärernas förslag i denna del.

8 § i herr Zetterstrands motion.

Motsvarighet till de i denna § meddelade stadganden, hvilka ej upptagits i herr Lindhagens m. fl. motion, förekom ej i Norrlands-
Bih. till Riksd. Prot. 1908. 7 Saml. 65 Häft.

kommitténs förslag; men stadgandena insattes i nästlidet års kungl. förslag och utskottet anser, att desamma böra behållas.

9 § i herr Zetterstrands motion.

Herr Lindhagen m. fl. hafva under 8 § i sin motion yrkat, att allmän åklagare skulle utan uppdrag af den omförmälda föreslagna jordbrukskommissionen äga åtalsrätt enligt ifrågavarande lag. Herr Zetterstrand har däremot under 9 § i sin motion hemställt, att sistnämnda § måtte erhålla samma affattning, som den hade i förlidet års kungl. proposition, hvilken laguskottet fann sig böra biträda. Den i propositionen påyrkade förevarande inskränkningen i åtalsrätten tillkom efter anmärkning inom högsta domstolen, hvarvid anfördes: »Frågan, huruvida sådan talan (om bötespåföljd), bör anställas, kan vara af mycket grannliga natur att afgöra, och kommissionen, som själf träffat aftal med jordägaren eller vid domstol utfört den talan, på grund hvaraf föreläggande meddelats, bör bäst vara i stånd att bedöma, huruvida jordägaren fullgjort hvad honom ålegat. Det skulle vara föga tilltalande, om åklagaren förde ansvarstalan, under det att kommissionen ansåg jordägaren i hufvudsak hafva vidtagit föreskrifna åtgärder och därför ej fann skäl anhängiggöra talan om nytt föreläggande.» Utskottet har i enlighet härmed ansett sig böra biträda herr Zetterstrands yrkande.

10 §

i herr Zetterstrands motion, som motsvarar 9 § i herr Lindhagens m. fl. motion, innehåller, att böter, som enligt lagen i fråga ådömas, skola odeladt tillfalla kronan. Detta stadgande är en följd af nyssberörda af utskottet förordade föreskrift i 9 §. Då åklagaren ej äger själfständig åtalsrätt, har han nämligen ej ansetts böra äga bötesandel.

11 och 12 §§

i herr Zetterstrands motion äro likalydande med 10 och 11 §§ i herr Lindhagens m. fl. motion.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen i anledning af förevarande motioner måtte för sin del antaga följande

Lag

angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne.

För Nedan-Siljans, Ofvan-Siljans och Väster-Dals fögderier samt Envikens och Svärdsjö socknar i Kopparbergs län, för Ofvanåkers, Voxna, Los, Färila, Ramsjö och Hassela socknar samt Hamra kapellag i Gäffleborgs län äfvensom för Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förordnas som följer:

1 §.

Finnes å fastighet på landet, tillhörig bolag eller förening för ekonomisk verksamhet, åker och äng af den omfattning, att själfständigt jordbruk därå kan idkas, må fastigheten ej så vanvårdas, att jordbrukets afkastningsförmåga uppenbarligen äfventyras, och ej heller för jordbruket nödiga byggnader bortföras eller lämnas att förfalla, där ej behofvet fylles genom andra byggnader.

Lag samma vare i fråga om fastighet å landet, tillhörig enskild person, som ej å fastigheten har sitt bo och hemvist samt uppenbarligen besitter den hufvudsakligen för att tillgodogöra sig skogsafkastningen.

2 §.

Uppsikt öfver att fastighet ej så vanvårdas, som i 1 § förmäles, tillkommer särskild af Konungen för hvarje län tillsatt kommission, benämnd jordbrukskommission och bestående af ordförande och två ledamöter, hvilka samtliga utses för en tid af tre år.

Jordbrukskommission har att vid fullgörande af sin uppgift ställa sig till efterrättelse det reglemente, som Kungl. Maj:t, efter kommissionens förslag samt landstingets och hushållningssällskapets förvaltningsutskotts hörande, fastställer.

3 §.

Där på grund af inkommen anmälan eller eljest kommissionen finner skälig anledning antaga, att jordbruk, i strid mot bestämmelserna i 1 §, är utsatt för vanvård, äger kommissionen att till företagande af

syn å fastigheten förordna tre gode män, hvilka utses bland dem, som i orten äro valde till nämndemän eller till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning. Till syneman må ock, där så finnes lämpligt, väljas landtbruksingenjör, länsagronom eller jordbrukskonsulent.

De sålunda utsedde synemännen skola å stället undersöka förhållandet och däröfver till kommissionen afgifva redogörelse jämte förslag till de åtgärder, som för vanhäfdens afhjälpande må finnas nödiga.

4 §.

Finner kommissionen efter öfvervägande af synemännens utlåtande, att fastighet i strid mot denna lag vanvårdats, söke kommissionen med ägaren träffa skriftlig öfverenskommelse, hvarigenom denne åtager sig att inom viss tid, högst fyra år, vidtaga erforderliga åtgärder till vanhäfdens afhjälpande.

Kan ej sådan öfverenskommelse träffas, äger kommissionen att vid domstol i den ort, där jorden ligger, anhängiggöra och utföra talan mot jordägaren.

5 §.

Har jämlikt 4 § talan blifvit till domstol instämd, äger domstolen föreskrifva de åtgärder, som erfordras för vanhäfdens afhjälpande, samt förelägga ägaren viss skäligh tid, dock ej öfver fyra år, inom hvilken samma åtgärder skola vara vidtagna.

6 §.

Eftersätter jordägare hvad han enligt 4 § åtagit sig eller enligt 5 § förklarats skyldig utföra, böte minst två hundra, högst två tusen kronor.

7 §.

Har, efter det åtagande enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § skett, fastigheten genom köp, byte eller gäfvä öfvergått till ny ägare, svare likväl den förre ägaren för åtagandets eller föreläggandets fullgörande, där ej med jordbrukskommissionens medgifvande ansvarigheten af nye ägaren öfvertagits.

8 §.

Hvad i 3, 4 och 5 §§ stadgats äger ej tillämpning, där jordägaren finnes vara på grund af fattigdom eller annan giltig orsak urståndsatt att afhjälpa vanhäfdens.

Har jordägare, efter det åtagande enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § ägt rum, af orsak nu sagts varit urståndsatt att fullgöra åtagandet eller föreläggandet, må han ej till böter fällas.

9 §.

Anser jordbrukskommissionen, att tillämpning af den i 6 § stadgade bötespåföljd bör äga rum, uppdrage åt allmän åklagare att utföra åtalet. Utan uppdrag, som nu sagts, må dylikt åtal ej af allmän åklagare anhängiggöras. I sammanhang med åtalet skall jämväl framställas yrkande om det nya föreläggande i afseende å vanhäfdens afhjälpan, som med afseende å fastighetens tillstånd vid tillfället må finnas befogadt.

10 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan och må, i händelse af bristande tillgång till deras gäldande, ej till frihetsstraff förvandlas.

11 §.

För syneförrättning njute synemännen ersättning enligt hvad särskildt stadgas.

Har öfverenskommelse enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § ägt rum, vare jordägaren skyldig gälda kostnaden för den i ärendet enligt 3 § förrättade syn.

12 §.

Mål, som enligt denna lag vid domstol anhängiggöres, skall behandlas i den för brottmål stadgade ordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909, dock att lagen ej
Bih. till Riksd. Prot. 1908. 7 Saml. 65 Häft.

må tillämpas med afseende å fastighet, som genom aftal, träffadt före nämnda dag, är till annan upplåten med nyttjanderätt på sådana villkor, att brukaren icke i händelse af fastighetens vanvårdande kan från nyttjanderätten skiljas.

Stockholm den 14 maj 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservation:

af herrar *Trygger, Rudebeck, Ridderbjelke, Gustaf Andersson, Lilliesköld, af Ekenstam, Carl Nyström* och *Herdin*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herrar *Fahlén* och *Åkerlund* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.